

Sygn. akt VIII U 3780/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 lipca 2018 roku.

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie: Przewodniczący – Sędzia S.O. Zofia Kubalska

Protokolant – sekretarz sądowy Ewelina Parol

po rozpoznaniu w dniu 24 lipca 2018 roku w Lublinie

sprawy R. S.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego rolników

na skutek odwołania R. S.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 13 września 2016 roku znak (...)

I. oddala odwołanie;

II. oddala wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o zasądzenie kosztów procesu.

Sygn. akt VIII U 3780/16

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 13 września 2016 roku, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r., poz. 277, tekst jedn. ze zm.) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE. L z 2004 r., nr 166, str. 1, zwane dalej rozporządzeniem podstawowym) i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczącego wykonywania rozporządzenia numer 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L z 2009 r., nr 284, str. 1, zwane dalej rozporządzeniem wykonawczym) stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników R. S. w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od dnia 7 września 2015 roku, a także ustanie obowiązku opłacania składek od tego dnia. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że R. S. w okresie od dnia 7 września 2015 roku do dnia 13 października 2015 roku był zatrudniony na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej – Belgii, w związku z czym od tego dnia nie spełnia warunków podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Po ustaniu zatrudnienia nie posiada również wymaganego 3-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu rolników przy prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej (decyzja k. 79 akt KRUS).

R. S. złożył odwołanie od powyższej decyzji, kwestionując zawarte w niej rozstrzygnięcie. W pierwszej kolejności podniósł, że organ rentowy nie zastosował procedury przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego i nie ustalił miejsca jego zamieszkania w Belgii. W konsekwencji organ nie mógł założyć, że wnioskodawca podlega prawu belgijskiemu w zakresie zabezpieczenia społecznego. Ponadto w jego ocenie brak jest podstaw do zastosowania

ustawodawstwa belgijskiego według art. 13 ust. 2 lit. a) rozporządzenia podstawowego, ponieważ pracował w Belgii niecałe 2 miesiące, w związku z czym nie wykonywał w tym państwie znacznej części pracy. Praca w Belgii miała charakter epizodyczny, a stała działalność i miejsce zamieszkania znajdowała się w Polsce (odwołanie k. 2-3 a.s.).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, argumentując jak w zaskarżonej decyzji (odpowiedź na odwołanie k. 5-6 a.s.).

Sąd Okręgowy w Lublinie ustalił, co następuje:

R. S. od dnia 11 sierpnia 2001 roku podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 29 października 2002 roku (decyzja k. 15 akt KRUS).

Wnioskodawca z dniem 1 grudnia 2002 roku rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, składając do Kasy oświadczenie, że chce nadal podlegać ubezpieczeniom społecznym rolników (oświadczenie k. 18, zaświadczenie o wpisie do ewidencji k. 19 akt KRUS).

W związku ze zmianą ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników organ rentowy w dniu 27 września 2004 roku wydał decyzję, w której stwierdził spełnianie przez wnioskodawcę warunków do dalszego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej i obowiązek opłacania składki kwartalnej w podwójnej wysokości (decyzja k. 28 akt KRUS).

R. S. w okresie od dnia 7 września do dnia 13 października 2015 roku pracował przy zbiorach jabłek i gruszek w (...) w miejscowości S. w Belgii. Z tego powodu uzyskał tytuł do podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu na terenie tego państwa (zaświadczenie k. 18 a.s.; pismo NFZ k. 75 akt KRUS).

Na czas pobytu w Belgii wnioskodawca nie zaplanował wykonywania żadnych prac rolniczych w gospodarstwie w Polsce. W razie konieczności pilnych prac mógł zlecić ich wykonanie. Pomagali mu także rodzice (zeznania wnioskodawcy k. 16, 61v a.s.; zeznania E. S. k. 61 a.s.).

W dniu 14 października 2016 roku wnioskodawca zawiesił wykonywanie pozarolniczej działalności gospodarczej (informacja z (...) k. 91 akt KRUS).

Stan faktyczny w sprawie został ustalony na podstawie dowodów z dokumentów, a także zeznań wnioskodawcy i świadka E. S..

Ustalając stan faktyczny Sąd ograniczył zeznania wnioskodawcy R. S. do okoliczności związanych z jednoczesnym podleganiem ubezpieczeniu społecznemu rolników i wykonywaniem pracy najemnej za granicą (k. 61v a.s.). W takim samym zakresie wzięł pod uwagę zeznania jego żony – E. S.. Zeznania te są spójne i wzajemnie się uzupełniają. Wynika z nich, że w czasie przebywania za granicą wnioskodawca nie wykonywał żadnych prac w gospodarstwie rolnym w Polsce, skupiając się na pracy najemnej w Belgii. W razie potrzeby prace rolnicze mogły zostać zlecone, bądź wykonane przez rodziców.

W pozostałym zakresie zeznania odnosiły się do okoliczności związanych z uzyskiwaniem informacji w KRUS na temat podjęcia pracy za granicą i jej wpływu na tytuł ubezpieczenia społecznego rolników. Na taką okoliczność zeznawała również matka wnioskodawcy – H. S.. Kwestie związane z pouczeniem nie mają znaczenia dla ustalenia tytułu ubezpieczenia wnioskodawcy. W aktach ubezpieczeniowych brak jest dokumentu potwierdzającego poinformowanie Kasy przez wnioskodawcę odnośnie okoliczności mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu. O konieczności takiego informowania wnioskodawca był natomiast pouczany w decyzjach organu rentowego.

Dokumenty znajdujące się w aktach organu rentowego w postaci decyzji, informacji z (...) oraz pisma NFZ o uzyskaniu tytułu do ubezpieczenia zdrowotnego w Belgii zostały uznane za wiarygodne. Podobnie jak złożone w toku postępowania sądowego dokumenty potwierdzające wykonywanie pracy na terenie Belgii w okresie od dnia 7 września

do dnia 13 października 2015 roku. Dokumenty nie były kwestionowane przez żadną ze stron, a okoliczności w nich stwierdzone nie są sporne.

Sąd Okręgowy w Lublinie rozważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Jak stanowi art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2016 r., poz. 277, tekst jedn. ze zm.) ubezpieczeniu społecznemu rolników podlega się z mocy ustawy albo na wniosek. Zgodnie natomiast z art. 3a ust. 1 ustawy ubezpieczenie ustaje od dnia następującego po dniu, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu.

Wnioskodawca w trakcie podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą. Z tego względu w jego przypadku zastosowanie znajdzie również art. 5a ust. 1 pkt 3 cytowanej ustawy, zgodnie z którym rolnik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, rozpocznie prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, jeżeli spełnia jednocześnie wskazane warunki, w tym nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym.

W ocenie organu rentowego podjęcie zatrudnienia jako pracownik najemny w Belgii wyklucza spełnienie powyższej przesłanki i wyłączenie wnioskodawcy z ubezpieczenia społecznego rolników. Ponadto wnioskodawca nie poinformował Kasy w trybie art. 37 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu.

Kwestię podlegania ubezpieczeniom społecznym w przypadku wykonywania pracy w innym Państwie Członkowskim Unii Europejskiej reguluje rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE. L z 2004 r., nr 166, str. 1). Zgodnie z przyjętą zasadą ogólną, wyrażoną w art. 11 ust. 1 rozporządzenia osoby, do których stosuje się rozporządzenie podlegają w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego.

W świetle art. 11 ust. 3 lit. a) cytowanego rozporządzenia osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. Przepis art. 13 ust. 3 tego rozporządzenia precyzuje, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1.

W sytuacji wnioskodawcy, wbrew stanowisku wyrażonemu w odwołaniu, zastosowanie będzie miał art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, a nie art. 13 ust. 2 tego rozporządzenia. Drugi z tych przepisów odnosi się bowiem do sytuacji osób, które na terenie co najmniej dwóch Państw Członkowskich wykonują pracę na własny rachunek. Tymczasem wnioskodawca wykonuje pracę na własny rachunek tylko w jednym państwie, tj. w Polsce. W drugim państwie, tj. w Belgii wykonywał pracę najemną. W takich okolicznościach zastosowanie znajdzie art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, który przyznaje pierwszeństwo podlegania ubezpieczeniom w państwie, w którym wykonywana jest praca najemna. W przypadku wnioskodawcy jest to Belgia. Tytuł ubezpieczenia w postaci wykonywania pracy najemnej wyprzedza tytuł, jakim jest prowadzenie działalności na własny rachunek, w tym również działalności rolniczej. Z tego też względu organ rentowy nie musi wykazywać, że wnioskodawca wykonywał na terenie Belgii znaczną część pracy. Wykazanie tego warunku jest konieczne jedynie w przypadku wykonywania przez ubezpieczonego pracy najemnej w co najmniej dwóch Państwach Członkowskich. Nie odnosi się do pracy wykonywanej na własny rachunek.

Wykładnię art. 13 ust. 3 należy jednak powiązać z treścią art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) numer 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczącego wykonywania rozporządzenia numer

883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE. L z 2009 r., nr 284, str. 1), który zawiera szczegółowe uregulowania dotyczące art. 12 i art. 13 rozporządzenia podstawowego. Zgodnie z tym przepisem praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Biorąc pod uwagę oba wskazane przepisy należy odczytywać zrekonstruowaną na ich podstawie normę prawną w następujący sposób: „Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną, chyba że wykonywana praca ma charakter marginalny” (wyrok SN z dnia 15 marca 2018 r., III UK 44/17, Legalis nr 1781990).

W niniejszej sprawie organ rentowy nie dokonywał określenia dla wnioskodawcy właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych w rozumieniu art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Organ ten nie ma kompetencji do oceny, czy ubezpieczony spełnia warunki do objęcia ubezpieczeniem społecznym na terenie innego państwa. Prezes Kasy stwierdził jedynie, że R. S. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z powodu wykonywania pracy najemnej, a więc z powodu spełnienia negatywnej przesłanki z art. 5a ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Wiadomość odnośnie wykonywania takiej pracy organ powziął z pisma Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 29 sierpnia 2016 roku (k. 75 akt KRUS). Okoliczność wykonywania pracy została potwierdzona również w toku postępowania sądowego, które wykazało, że nie można jej traktować jako pracy marginalnej w rozumieniu art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego. Wnioskodawca przez cały okres regularnie wykonywał pracę najemną, nie prowadząc w tym czasie działalności rolniczej. Stale przebywał za granicą, a nadzór nad gospodarstwem powierzył rodzinie. Praca w Belgii miała więc w tym okresie istotne znaczenie i była świadczona z pierwszeństwem przed pracą na własny rachunek w Polsce. Nie była marginalna. Krótki okres zatrudnienia od dnia 7 września do dnia 13 października 2015 roku nie ma w tym wypadku znaczenia.

W świetle powyższych rozważań Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca w okresie od dnia 7 września 2015 roku do dnia 13 października 2015 roku wykonywał pracę najemną na terenie Belgii, w związku z czym utracił tytuł do ubezpieczenia społecznego rolników na terenie Polski. Z tego względu zaskarżona decyzja okazała się prawidłowa, a odwołanie należało oddalić, o czym orzeczono w punkcie I wyroku.

W punkcie II wyroku Sąd oddalił wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o zasądzenie kosztów procesu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. a contrario. Orzeczenie to jest konsekwencją przegrania sprawy przez R. S., w związku z czym brak jest podstaw do zasądzenia kosztów procesu na jego rzecz.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w Lublinie na podstawie powołanych przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.